

OPINA națională

Revistă săptămânală de informație, opinie și idei de larg interes național,
editată de FUNDATIA „ROMÂNIA DE MÂINE”

CULTURA PUTERII

Valorile democrației și cercetarea socială

Prof.dr. AURELIAN BONDREA

O necesară delimitare a raporturilor de intercondiționare dintre **democrație, educație și participare** duce la concluzia că, de fapt, așa cum relevă o serie de analize sociale dar, mai ales, practica socială, devenită obiect și subiect al acestor analize, o viață democratică reală depinde de gradul (cantitativ și calitativ) al participării cetățenilor, grad sau coeficient care sunt dependente, la rândul lor, de nivelul educației sau culturii civice.

Examinat sociologic, măsurat în instrumente și metode științifice, pentru a se depăși

enunțurile sau constatăriile conjuncturale, emoționale ori tendențios evaluative - fie în sens pozitiv, fie în sens negativ, cum se întâlnesc în confruntările de idei actuale, îndeosebi sub impactul campaniei electorale - **fenomenul democrației prin participare și al participării datorate educației** pune în lumină o serie de aspecte practice și teoretice. Așa cum subliniam în articolul anterior, deprinderile participative, competențele civice, formate sau în formare, se numără printre factorii care generează **încrederea în valorile democrației**.

ideal pe cât de generos, pe atât de supus presunților și influențelor diverselor orientări și opțiuni specifice pluralismului democratic. Aflată, după decembrie 1989 și ca urmare a cursului nou al istoriei, sub incidența acestor valori, a aspirației către "împlinirea" lor, societatea românească a tranziției aduce în atenția cercetării sociale, teoretice și aplicative, o diversitate largă de teme sau probleme de clarificat, de explicat, nu doar în cercurile de specialiști, ci, mai ales, în cadrul și pentru opinia publică.

(Continuare în pag. 6)

Pledoarie pentru alfabetizare

Acad. ȘTEFAN MILCU

Alfabetizarea e primul pas spre "a ști", după sintagma caracteristică, formulată de Emil Racoviță, și care delimită starea de a ști, în raport cu cea de a nu ști. Această sintagmă imită oarecum gândirea lui Hamlet din întrebarea tulburătoare: A fi sau a nu fi? Citatul amintit a fost enunțat de acest renomit savant român care a descoperit o lume subterană încă necunoscută în știință. Cum bine se știe, Emil Racoviță a fost fondatorul unei noi științe - Speologia - care studiază organismele ce trăiesc în peșteri. A fost o figură reprezentativă a științei românești prin rezultatele sale de cercetător. Drumul învățatului român s-a realizat printr-o muncă susținută de o tensiune interioară pe care a primit-o încă din școala primară, din satul lui natal.

Cu uimire am aflat, în ultima vreme, că unii părinți nu-și trimit copiii la școala primară, contribuind astfel la creșterea analfabetismului care-l va condamna pe copil la a nu ști și, deci, la a nu fi. Tot atât de uimitor am fost de faptul că în țările considerate ca având un nivel ridicat cultural există totuși analfabeți. Bineînțeles, într-un număr mai redus comparativ cu cei alfabetizați. Dacă adăugăm la această categorie de analfabeți și semianalfabeții, care au uitat să scrie și să citească, ne dăm seama și mai exact de gravitatea evitării școlii. Acest refuz al cunoașterii induce și o ipoteză antropologică: faptul că specia Homo sapiens nu și-a terminat încă evoluția. A lupta împotriva analfabetismului înseamnă, deci, a contribui la progresul speciei umane.

Nu trebuie să uităm că, în țara noastră, strălucitul învățat Spiru Haret e cel care a organizat cea mai bună lege a învățământului. El a impus învățământul primar obligatoriu, construcția de școli, inclusiv de școli normale pentru pregătirea învățătorilor. Școala primară ar putea fi considerată, aşadar, ca un fel de universitate a întregului popor. De aceea, în actuala epocă de tranziție ar trebui elaborată o legislație severă care să nu permită promovarea analfabetismului. De altminteri, o asemenea lege e valabilă în orice epocă istorică.

Am expus acest fel de a gândi și sub amintirea învățăturii temeinice pe care am căpătat-o din școala primară. Acolo, în școala mea primară, am dobândit noțiunea de comunitate națională, cu obligații în ținuta personală, în cunoașterea istoriei patriei, în însușirea nemuritoarelor noastre cântece patriotice: Hora Unirii, Deșteaptă-te, române!, Pe-al nostru steag e scris unire.

**9 MAI
1877**

**„Suntem independenți,
suntem națiune
de sine stătătoare!”**

Sunt cuvintele istorice rostită de Mihail Kogălniceanu la 9 mai 1877. Proclamarea independenței de stat, la 9 mai 1877, se înscrise în rândul evenimentelor cruciale din istoria poporului român. Expresie a voinei de libertate a națiunii române, independența a fost rezultatul unui îndelung proces istoric, încununând nenumărate strădani, lupte și jertfe pentru apărarea stării de neatârnare statală.

S-a vorbit și se vorbește, pe bună dreptate, de vocația de independență la români, aceasta fiind - așa cum arăta Nicolae Iorga - una dintre permanențele istoriei noastre.

Proclamată de forurile supreme de conducere statală, consfințită prin lupta cu arma în mâna și recunoscută de Puterile europene prin Congresul de pace de la Berlin, din 1878, cucerirea independenței a semnificat dobândirea unui act de identitate, pe temeiul căruia România se afirmă, de jure, în familia statelor suverane ale lumii moderne.



Iași: Monumentul Independenței

UNIVERSITATEA „SPIRU HARET”

- Domnule decan Virgil Teodorescu, care este în prezent "starea" Facultății de Educație Fizică și Sport a Universității "Spiru Haret" din cadrul Fundației "România de Mâine"?

- După cum este cunoscut, Facultatea de Educație Fizică și Sport face parte dintre facultățile autorizate provizoriu din cadrul Universității "Spiru Haret". Ea funcționează în acest an cu peste 500 de studenți, din care 310 în cei 4 ani la cursurile de zi și aproape 200, în primii 4 ani de cursuri fără frecvență.

Corpul profesoral este compus din 31 de cadre didactice, din care 84% sunt cadre titularizate în învățământul universitar. Din totalul cadrelor didactice, 51% sunt profesori și conferențiari, iar din cele 5 cadre netitularizate, 4 sunt cercetători științifici gradul I. Din colectivul didactic fac parte personalități de o competență incontestabilă, recunoscută și pe plan internațional, dintre care menționăm: prof. Ioan Kunst Ghermănescu, membru al Federației Internaționale de Handbal, antrenor emerit, prof. Titus Tat, antrenor emerit de atletism, conf. Vasile Popescu, antrenor emerit de baschet, conf. Virgil Hnat, dublu campion mondial de handbal, maestru emerit al sportului.

- Care sunt principalele direcții în care decanatul își propune să acioneze pentru continua îmbunătățire a procesului didactic din Facultatea de Educație Fizică și Sport?

- Peste câteva luni se vor împlini 75 de ani de când un nucleu valoros de personalități ale științelor medicale, psihopedagogice, culturale și, bineînțeles, de educație fizică, licențiați ai unor prestigioase universități din Europa, au pus bazele învățământului universitar de educație fizică din România. Câteva nume sunt semnificative, precum fizilogul de renume mondial, prof. dr. N. Paulescu, prof. dr. Fr. Rainer, prof. dr. Gr. T. Popa, prof. dr. docent Adrian Ionescu, licențiat și în educație fizică, filosofii Constantin Rădulescu-Motru și Nae Ionescu, istoricul Constantin Kirițescu, matematicianul Octav Onicescu. Aceștia și multe alte personalități din învățământ și cercetarea științifică au adus o contribuție majoră la crearea unei imagini favorabile învățământului superior de educație fizică, de care beneficiază și astăzi absolvenții lui, prin recunoașterea diplomaelor de licență în toată lumea.

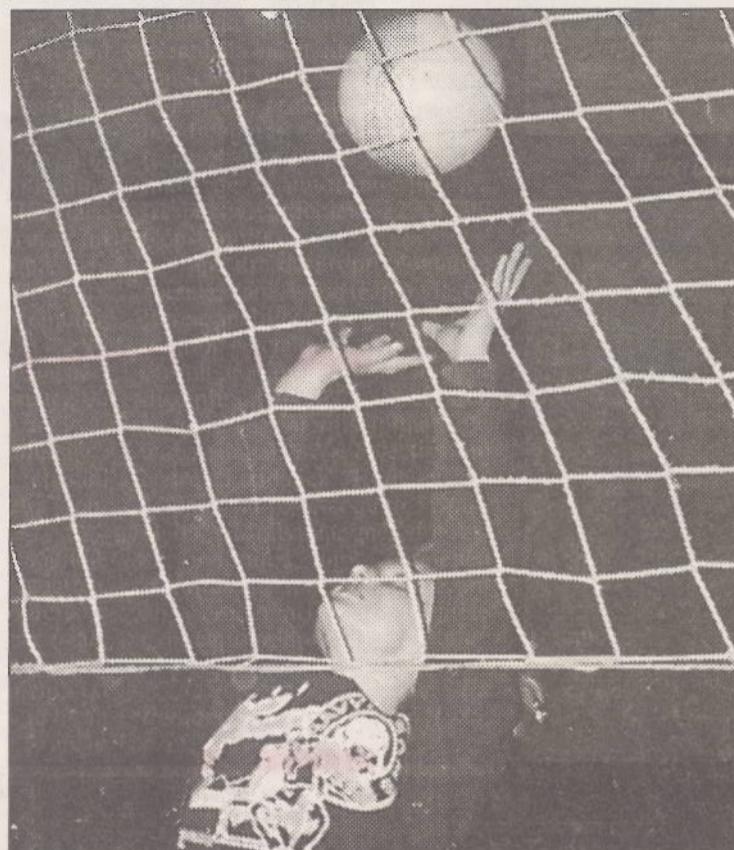
Colectivul de cadre didactice din Facultatea noastră urmărește să convingă pe viitorii profesori că educația fizică și sportul au capacitatea de a se impune ca un element important de educație, pentru menținerea sănătății și vigorii fizice și morale, pentru dezvoltarea armonioasă a personalității umane. Urmărim să asigurăm studenților noștri o înaltă competență profesională, din punct de vedere al pregătirii atât practic-sportive, cât și științifice, pedagogice, manageriale și moral-cetățenești.

Contur publicistic

Vă prezentăm:

Facultatea de Educație Fizică și Sport

- Con vorbire cu prof. VIRGIL TEODORESCU, decanul Facultății -



de căștig material, distrăgând atenția de la înțelegerea sportului ca fenomen social complex, a valorii deosebite pe care o are mișcarea în viața omului.

Colectivul de cadre didactice din facultatea noastră urmărește să convingă pe viitorii profesori că educația fizică și sportul au capacitatea de a se impune ca un element important de educație, pentru menținerea sănătății și vigorii fizice și morale, pentru dezvoltarea armonioasă a personalității umane. Urmărim să asigurăm studenților noștri o înaltă competență profesională, din punct de vedere al pregătirii atât practic-sportive, cât și științifice, pedagogice, manageriale și moral-cetățenești.

- Cum este orientată activitatea științifică-metodică în facultate, în vederea realizării acestor obiective?

- Interesul nostru pentru cercetarea științifică s-a manifestat continuu, urmărind și participarea studenților, mai ales a celor preocupăți de elaborarea lucrărilor de licență. Putem preciza că "Metodologia cercetării activității corporale", tipărită în Editura Fundației "România de Mâine", este disciplina



sporturilor principale. Lecțiile practice de înnot se desfășoară la Bazinul Complexului Sportiv Național, iar lucrările de laborator sunt ținute la Centrul de Cercetări Științifice pentru Sport și la Institutul de Medicină Sportivă; orele de atletism și jocuri sportive se țin la bazele sportive ale Stadionului Național, la Sala Floreasca. De asemenea, practica pedagogică a studenților se desfășoară în cele mai bune condiții la liceele "Tudor Vladimirescu" și "Spiru Haret", precum și la școlile generale nr. 39 și 58 din București.

În acest cadru de preocupări se înscrie și înființarea Laboratorului de evaluare biologică și tehnică - metodică în domeniul educației fizice și sportului în incinta Fundației "România de Mâine", care ne permite să efectuăm investigații programate pe calculator, să

prezentăm imagini și scheme asupra structurilor mișcărilor organismului uman.

Ne-am străduit, alături de celelalte facultăți ale Universității "Spiru Haret", să asigurăm, și prin organizare, formarea unei atitudini participative, trezind în rândul studenților dorința de a se perfecționa și stimulându-le permanent satisfacția reușitelor.

Recunoașterea și atestarea oficială a facultății noastre prin Hotărâre de Guvern sunt expresia recunoașterii calității învățământului de educație fizică desfășurat la Universitatea "Spiru Haret" și ne obligă și mai mult în viitor, pentru a ridica mai sus ștacheta exigenței, a calității conținutului organizării procesului didactic în facultate.

ION FLOREA



Oră de curs la Universitatea „Spiru Haret”

9 MAI 1877 INDEPENDENȚA - expresie a voinței de libertate a națiunii române

Prof. dr. ȘTEFAN LACHE

Contextul internațional al proclamării independenței României este legat de criza balcano-orientală declanșată odată cu răscoala antiotomană, din primăvara anului 1875, din Bosnia și Herțegovina și generalizată în anul următor când Serbia și Muntenegru au declarat război Imperiului otoman. În timp ce otomanii erau protejați de marile puteri occidentale, îndeosebi de Marea Britanie, slavii din Balcani erau sprijiniți de Rusia țaristă, ale cărei pregătiri de război anunțau reluarea expansiunii sale spre Dunăre, Marea Neagră și Balcani.

"Guvernul are datoria să apere interesele și drepturile Țării"

Conflictul balcanic a redus Sud-estul Europei în centrul politicii continentale, creând împrejurări politice noi, ce puteau fi folosite de România în scopul cuceririi independenței de stat. Cu toate că, la începutul conflictului, pentru a evita o ocupare militară străină, guvernul român adoptase oficial o atitudine de neutralitate, nu au fost îngăduite manifestările de simpatie ale opiniei publice în favoarea mișcării de eliberare națională a popoarelor din Balcani, el subliniind, totodată, că "are datoria să apere interesele și drepturile Țării, spre a nu suferi nici cea mai mică atingere".

În ianuarie 1876, Lascăr Catargiu, șeful guvernului, printr-o notă circulară adresată reprezentanților diplomatici români din străinătate - al cărei conținut a fost adus la cunoștința oamenilor politici europeni - sublinia că "separat de Turcia și nefăcând în nici un fel parte integrantă din Imperiul otoman, România n-a renunțat niciodată la suveranitatea sa", fiind hotărâtă să-și apere integritatea teritorială și toate drepturile ei seculare. Într timp, agravarea crizei Imperiului otoman prin mișcarea junilor turci și înlocuirea sultanului au prilejuit o nouă acțiune diplomatică românească. Ministrul de externe Mihail Kogălniceanu a trimis, la 16 iunie 1876, reprezentanților diplomatici români o notă, însoțită de un memoriu explicativ, ce trebuia adus la cunoștința guvernelor în mod confidențial, cerându-le, totodată, ajutorul să-i convingă pe "ministrii sultanului să adopte față de România o politică mai dreaptă și mai potrivită intereselor celor două țări". În acest document erau cuprinse revendicările românești față de Poartă: recunoașterea individualității statului român și a denumirii sale istorice de România, inviolabilitatea teritoriului și fixarea graniței între România și Turcia,

admiterea reprezentantului României în corpul diplomatic, recunoașterea pașaportului român și a neamestecului consulilor turci în ceea ce îi privea pe români din străinătate și.a. Aceste revendicări reprezentau, în fond, o cerere indirectă de recunoaștere a independenței statului român.

Acțiunea diplomatică românească a fost primită și de această dată cu vădită rezervă și chiar cu ostilitate. Guvernul rus a considerat demersul, "neopportun", cel francez considera că acesta conține cereri "primejdioase și supărătoare", în timp ce Turcia declară că atenția îi era absorbită de probleme mai importante decât cererile României.

Agravarea crizei orientale a dus și la intensificarea contactelor diplomatice dintre marile Puteri. În acest context se înscrise întâlnirea de la Reichstadt, în Boemia, dintre țarul Rusiei, Alexandru al II-lea, și împăratul Austro-Ungariei, Francisc Iosif, însoțiti de miniștri de externe Gorceacov și Andrásy, unde s-a ajuns la un acord verbal ce se va concretiza, în ianuarie 1877, într-o convenție secretă scrisă, care prevedea ca, în cazul când Imperiul otoman se va prăbuși, Rusia să reintre în hotarele dinainte de 1856, refincorporând sudul Basarabiei, Austro-Ungaria să ia o parte din Bosnia și Herțegovina, Serbia și Muntenegru să-și măreasca teritoriile în dauna Turciei, iar Bulgaria să devină autonomă.

Împrejurările noi nu mai îngăduiau Rusiei să procedeze ca în trecut, prin ocuparea militară a Principatelor; atât situația internațională, cât și existența României, aflată sub garanția colectivă a Puterilor europene, impuneau o reevaluare totală a mijloacelor și a tacticii tradiționale și stabilirea unei înțelegeri cu România, care reprezenta culoarul obligatoriu de trecere pentru trupele sale, pentru confruntarea din Balcani cu Imperiul otoman. Interesele celor două țări s-au întâlnit în condițiile inevitabilității războiului, ceea ce a dus la începerea tratativelor directe, în vederea încheierii unei convenții privind condițiile trecerii armatelor ruse pe teritoriul românesc.

Înainte de încheierea convorbirilor cu Rusia, primul ministru Ion C. Brătianu a făcut o vizită de curtoazie împăratului Austro-Ungariei, aflat la Sibiu, la sfârșitul lui august 1876, în cursul căreia monarhul a fost asigurat de sentimentele amicale ale României. În septembrie, primul ministru s-a deplasat la Livadia, în Crimeea, unde a purtat convorbiri cu țarul Alexandru al II-lea și cu cancelarul Gorceacov. Deși negocierile n-au fost simple, guvernările țariste exercitând presiuni, cele două părți au căzut de acord să încheie în viitor o convenție care să prevadă condițiile de trecere a armatelor ruse prin România, asigurându-se integritatea teritorială a țării.

Începutul negocierilor cu Rusia nu a întrerupt demersurile pe lângă celelalte Puteri în vederea obținerii independenței pe calea diplomației,

deși cei mai realiști dintre oamenii politici români aveau convingerea că neatârnarea nu putea fi dobândită decât prin angajarea țării în război împotriva Imperiului otoman.

La 11 decembrie 1876, sultanul a promulgat o nouă Constituție, ce prevedea dreptul lui de investitură asupra "șefilor provinciilor privilegiate", prin care se înlegeau România, Serbia, Muntenegru și Egiptul. Guvernul român a protestat contra acestei prevederi care a produs - aşa cum o mărturisesc documentele de epocă - "o lovitură de trăsnet" și "o crudă ofensă" pentru România.

Eșecul Conferinței de la Constantinopol, din decembrie 1876, a reprezentanților puterilor semnătare ale Tratatului de la Paris, din 1856, convocată pentru restabilirea păcii în Balcani, ca și atitudinea Porții să intărît convingerea că neatârnarea României nu poate fi obținută decât pe calea armelor. La începutul lunii ianuarie 1877, Parlamentul a luat în dezbatere problema convenției cu Rusia, ceea ce mai mare parte a deputaților și senatorilor pronunțându-se pentru semnarea ei.

Reprezentanții Puterilor europene, întruniti la Londra, în martie 1877, au reînnoit, printre-un protocol, cererile formulate către Poartă de a satisface, fie și parțial, doleanțele popoarelor din Sud-estul Europei. Refuzul Porții a prilejuit Rusiei, după ce încheiasă cu Austro-Ungaria o convenție secretă de neutralitate, să decidă începera războiului contra Imperiului otoman, la 12 aprilie 1877.

Convenția cu Rusia, semnată la 4 aprilie 1877, stipula condițiile trecerii armatei ruse pe teritoriul României și angajamentul guvernului de la Petersburg de "a menține și a face a se respecta drepturile statului român, astfel cum rezultă din legile interioare și tratatele existente, precum și a menține și apăra integritatea actuală a României". Înțelegera fusese elaborată în aşa fel, încât, în formularea documentului cele două părți apărău ca state suverane, neamintindu-se de suzeranitatea Porții asupra României.

Aflând de încheierea Convenției și de intrarea trupelor ruse în țară, trupele otomane atacă localitățile românești de pe malul stâng al Dunării. Vasele de război turcești au bombardat, la 21 aprilie, Brăila, iar la 26 aprilie, Calafatul, Bechetul, Oltenia și Călărași, deși în aceste orașe nu se aflau ostași ruși. În aceeași zi, artleria română răspundează, de la Calafat, cu salve asupra Vidinului. Se ajunsese, în fapt, la starea de război cu Imperiul otoman.

La 29 și 30 aprilie 1877, Adunarea deputaților și Senatul au votat un document prin care se cerea guvernului "să pună toată stăruința și să ia toate măsurile spre a apăra și a asigura existența statului român".

La 9 mai, deputatul Nicolae Fleva a interpelat guvernul cu privire la notificarea, către Puteri, a independenței României.



"Noi trebuie să dovedim că avem conștiința misiunii noastre"

În acea zi memorabilă, Mihail Kogălniceanu, răsunând întrelișării, în calitate de ministru de externe, relevă, în aplauzele deputaților și ale publicului prezent la ședința Camerei, că legăturile cu puterea suzerană fiind rupte "suntem independenti, suntem națiune de sine stătătoare... Am ajuns la scopul urmărit de la 1848 încoace...". Conștient de faptul că proclamarea neatârnării trebuia să fie confirmată în fața Europei prin afirmarea capacitatii românilor de a exista constituiți într-un stat independent, M. Kogălniceanu adăuga: "Noi trebuie să dovedim că suntem națiune vie, trebuie să dovedim că avem conștiința misiunii noastre, trebuie să dovedim că suntem în stare să facem și noi sacrificii pentru ca să păstrăm această țară și drepturile ei pentru copiii noștri, și această misiune în momentele de față este incredințată fraților și fiilor noștri care mor la hotare...". În încheierea ședinței solemnă, Adunarea a votat o moțiune prin care se lăsa act de războiul dintre România și Turcia și în care se sublinia că ruperea legăturilor cu Poarta și declararea independenței României au primit consacrarea lor oficială. O moțiune similară a votat și Senatul.

Cu excepția Italiei, care a manifestat o simpatie deschisă, Puterile garante au adoptat o atitudine rezervată față de actul de voință săvârșit de poporul român, pe care Turcia îl califica drept "rebeliune". Ziarul "Românul", din 15 mai 1877, arăta că "dacă am fi cerut cu lacrimi

independența de la puterile europene, pe lângă refuz, am fi obținut muștrări și chiar măsuri preventive".

Proclamarea independenței nu însemna intrarea României în război alături de Rusia. Manifestând dorința de a-și dobândi independența prin proprie contribuție militară, Guvernul român a urmărit să fie recunoscută individualitatea țării și a armatei sale. În acest sens, s-au purtat convorbiri cu înaltele oficialități rusești, dar ofertele de colaborare și propunerea de a se acorda o bază proprie de operațiuni armatei române au fost respinse. Rusia, încrezătoare în forța sa militară și în rapiditatea victoriei în Balcani, nu dorea să aibe România ca partener la tratativele de pace.

Războiul românilor din 1877-1878, ale cărui obiective difereau esențial de cele ale Rusiei țariste, a avut prin excelенță, un profund caracter popular și național. Ostașii români au înscris, în carteau războiului de neatârnare, pagini nepieritoare de eroism, alături de ei fiind întregul popor, toate categoriile sociale. Referindu-se la aceste acte de eroism, care au asigurat poporului român cucerirea independenței, T.C. Văcărescu consemna: "Toți cetățenii, fără deosebire puneau toate silințele, răspundeau la toate apelurile, erau gata la cele mai grele sarcini pentru a ușura și înlesni sarcina armatei noastre... Mari și mici și deschiseseră inimile, avuți și neavuți și deznodaseră pungile și ca îmbelșugate izvoare curgeau din toate părțile concursuri iubitoare, sprijine dărnicice și mărinimoase..."

Documente ale vremii reliefă solidaritatea națiunii române în aceste momente de răsucruse, pentru destinele sale. Spiritul de unitate al românilor din provinciile aflate sub stăpânire străină, fortificat în marile evenimente ale revoluției de la 1848 și ale Unirii din 1859, era ridicat la cote superioare de manifestare, înțepând cu campania de presă dusă spre a demonstra Europei legitimitatea independenței naționale, cu acțiuni

nea de colectare a fondurilor și a ofrandelor pentru trebuințele ostașilor de pe front și culminând cu participarea voluntarilor. În toate acestea, românii transilvăneni, bucovinei, basarabeni vedea conțurată, în perspectivă, posibilitatea desăvârșirii unității naționale. "Cauza ostașului român - scria "Gazeta Transilvaniei", din Brașov, la 2 iunie 1877 - e o cauză generală românească, victoria lui e a întregii națiuni, fie aceea risipită în orice parte a lumii".

După trecerea Dunării, armata rusă a început o puternică ofensivă spre sud, dar a întâmpinat o rezistență neașteptată din partea armelor otomane. Situația critică pentru armatele rusești a determinat guvernul rus să solicite urgent concursul armatei române, singura care, fiind în apropiere, putea opri în acel moment o eventuală învăluire din partea trupelor otomane. Astfel, la 19 iulie, marele duce Nicolae, fratele țarului și comandant suprem al armelor ruse, a trimis domnitorului Carol I o telegramă, insistând asupra necesității cooperării militare româno-ruse. "Turcii adunând cele mai mari mase de trupe la Plevna, ne zdrobesc. Te rog să faci fuziune, demonstrație și, dacă se poate să treci Dunărea cu armata după cum dorești, între Jiu și Corabia. Demonstrația aceasta este neapărat necesară pentru înlesnirea mișcărilor mele."

După tratativele purtate între cele două guverne, grosul armatei române a trecut fluviul la Corabia, ocupând poziții de luptă în fața Plevnei. Comanda forțelor militare ruso-române din această zonă a fost încredințată domnitorului Carol, asistat de generalul Cernat, comandantul trupelor operative române având ca șef de stat-major pe generalul rus Zotov. La 30 august, s-a dezlănțuit atacul asupra Plevnei. Două din cele mai puternice redute din sistemul de apărare a Plevnei - redutele Grivița I și Grivița II - se aflau în zona de acțiune a trupelor române. Atacul unităților românești s-a izbit de un puternic foc al otomanilor. Eroismul ostașilor români a făcut posibilă cucerirea redutei Grivița I, odată cu lăsarea serii. În fața fortificațiilor otomane, în ceea ce avea să se numească Valea Plângerii, zăcea jertfele acestei biruințe. "După luarea Plevnei, nota, în memoriile sale, principalele Carol la 14 noiembrie 1877, întreaga Europă va trebui să recunoască independența României, deoarece România a dovedit Puterilor Garante nu numai că are conștiință de misiunea sa la Dunărea de jos, dar are și putința de a o îndeplini și bărbăția de a o apăra de dușmani cu arma în mâna."

Români au fost numai "auzitori", nu și "ascultați"

În ianuarie 1878, Turcia a cerut armistițiu și a acceptat negocierile de pace.

Încheindu-și campania la sud de Dunăre, armata română, care jertfise pe câmpurile de luptă peste 10.000 de oameni, și-a făcut intrarea în Capitala țării, primită cu dragoste și recunoștință. România adusese o însemnată contribuție la desfășurarea operațiunilor militare, care a scurtat războiul. Cu toate

participa la negocierile de armistițiu și de pace.

La 19 februarie 1878, s-a încheiat, la San Stefano Tratatul de pace rusuo-turc prin care România, Serbia și Muntenegru au fost recunoscute ca state independente, Bulgaria, Bosnia și Herțegovina au devenit autonome. Importante recificări de frontieră, în favoarea Rusiei, erau prevăzute la Dunăre, prin trecerea în stăpânirea sa a părții de sud a Basarabiei - teritoriul restituit Moldovei în 1856, precum și mai multor cetăți în Caucaz. Guvernul român, opinia publică, presa au protestat împotriva acestei hotărâri care încalcă brutal prevederile convenției încheiate cu Rusia. S-a intervenit pe cale diplomatică pe lângă guvernele marilor Puteri europene pentru a se discuta situația critică a României față de pretențiile și amenințările țariste, cerându-se, totodată, sprijin în vederea participării României la viitorul congres de pace. Promisiuni și încurajări s-au primit, nu însă și un sprijin efectiv.

În primăvara anului 1878, trupele țariste reîntoarse din Balcani au pus stăpânire pe importante poziții strategice pe teritoriul românesc, pregătind ocuparea Bucureștilor. Ca urmare, domnitorul Carol a concentrat armata pe linia Târgoviște-Slatina-Craiova pentru o eventuală rezistență națională. Attitudinea hotărâtă a României și protestul unor mari puteri au împiedicat Rusia să-și pună în aplicare planurile sale.

Marile puteri europene - în primul rând, Anglia și Austro-Ungaria -, urmărind să obțină și ele anumite teritorii din Imperiul otoman, au contestat valabilitatea Tratatului de la San Stefano și au impus ținerea Congresului de pace la Berlin. Lucrările acestui congres, prezidate de cancelarul german Bismarck, s-au desfășurat în cursul lunilor iunie și iulie 1878, dar România (ca și Serbia) nu a fost acceptată ca parte beligerantă. Reprezentanții României, I.C. Brătianu și M. Kogălniceanu, au pledat în fața Congresului cauza neutărării și respectării integrității teritoriale a țării, subliniind că nu e vorba de a ni se dăru independentă de către puterile europene, ci de a fi recunoscută după "dreptul ei cel vechi" și potrivit cu jertfele făcute în război. Dar, așa cum li se atrăseseră atenția că se va întâmpla, ei au fost numai "auzitori" nu și "ascultați".

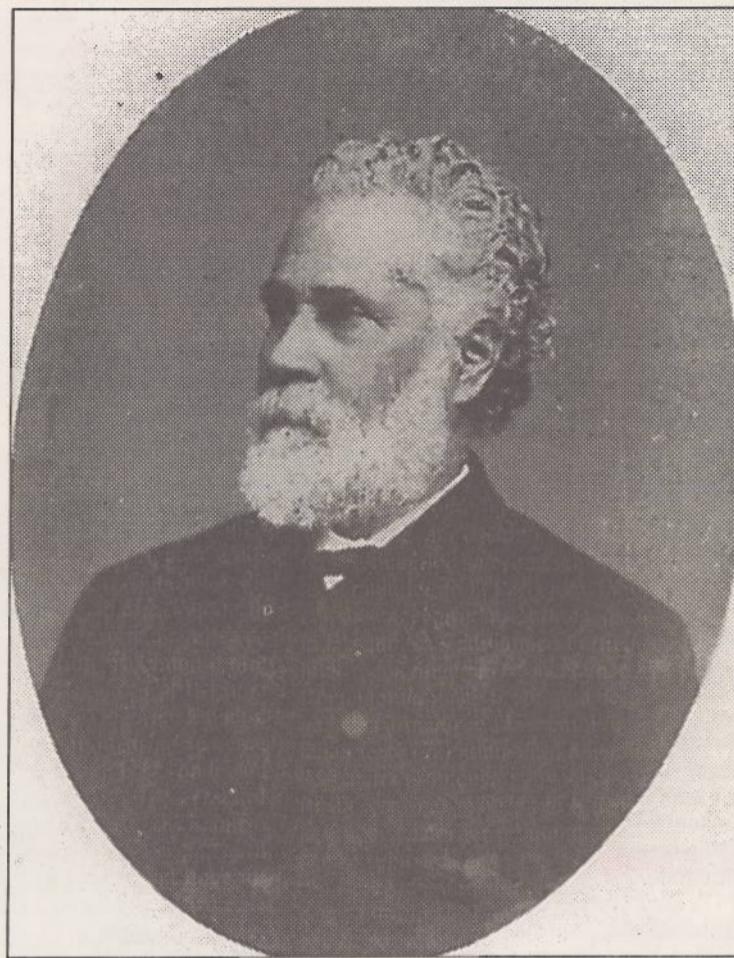
Congresul, prin tratatul încheiat la 13 iulie 1878, a recunoscut independența României; aceasta era condiționată însă de retrocedarea către Rusia a sudului Basarabiei și de modificarea unor prevederi ale Constituției din 1866, în sensul acordării de drepturi civile și politice tuturor locuitorilor pământeni sau străini - indiferent cărei confesiuni sau comunități religioase și apartineau (se referea la evrei și musulmani). Dobrogea, împreună cu Delta Dunării, străvechi pământ românesc, ce fusese cotropit de Imperiul otoman în secolul al XV-lea, intrau în compoziția statului român. În același timp, Rusia anexa de la România, aliată sa de război, cele trei județe din sudul Basarabiei - Cahul, Bolgrad și Ismail. La protestele României, diplomații ruși au răspuns că garanția de integritate teritorială fusese concepută pentru a produce efecte în fața altora, nu a Rusiei însăși.

Cucerirea independenței de stat, năzuință seculară a românilor, a constituit un puternic factor de progres, de dinamizare a dezvoltării economico-sociale, politice și culturale și, totodată, o premisă de bază a desăvârșirii unității statale în anul 1918.

PERMANENȚE ROMÂNEȘTI

ION C. BRĂTIANU

Dr. MARIN NEDELEA



Ion C. Brătianu a fost unul din cei mai de seamă oameni politici ai secolului al XIX-lea care au făurit România modernă. Participant de frunte la revoluția de la 1848 și la Unirea Principatelor, îi revine îndeosebi meritul că a știut, în calitate de prim-ministrul țării, în colaborare cu alți patrioți clavăzători din acel timp și prin jertfa de sânge a poporului, să conducă tânărul stat român la obținerea independenței.

S-a născut la 2 iunie 1821, la Pitești, și a început din viață la 4 mai 1891. Anul acesta se împlinesc 175 de ani de la nașterea și 105 ani de la moartea lui.

După studii la Școala politehnică din Paris, revine în țară în 1848 pentru a contribui, în calitate de membru al Comitetului revoluționar din Tara Românească, la declanșarea și desfășurarea revoluției. În exil la Paris până în 1857, acționează apoi în Divanul ad-hoc, în fruntea grupului liberalilor radicali munteni, pentru unirea celor două țări române. Din 1863 s-a numărat printre fruntași "monstroasei coaliiții", care, la 11 februarie 1866, l-a detronat pe Alexandru Ioan Cuza, pentru a aduce în țară un domitor străin, pe Carol de Hohenzollern.

După ce fusese de mai multe ori ministru, la 24 iulie/5 august 1876 este numit prim-ministru. Guvernul condus de el a inițiat participarea României la războiul ruso-turc în scopul obținerii independenței țării, proclamată de Parlament la 9 mai 1877, transformarea României în regat, a luat măsuri de perfecționare a activității statale, modernizare a legislației, dezvoltare a industriei și protejarea ei împotriva concurenței străine. În septembrie 1883 a fost semnat în secret la Viena, la stârșința Regelui Carol I, tratatul de alianță româno-austro-ungar, la care Germania aderă în aceeași zi și care legă România de Tripla Alianță.

Puternica personalitate a lui I.C. Brătianu și-a pus amprenta asupra politiciei românești și a evoluției ulterioare a Partidului Național Li-

afirmat cu mândrie și dreptate că aceasta nu ne-a dăruit-o nimenei, ci este cucerirea noastră proprie: "Noi - spunea el în decembrie 1878 - nu am voit să avem independență de la nimenea, aji proclamat-o înșivă dumneavoastră, Senatul și Camera și națiunea întreagă". El a combătut și respins, în aceeași cuvântare, și teza ce atribuia întregul merit al cuceririi independenței principelui Carol I, căci, preciza Brătianu, "nu un suveran face singur putincioasă existență sau desființarea unei națiuni, și nu trebuie a se uita nici vitalitatea națiunii, nici vitejia armate..."

În concepția lui, orientarea spre apărarea intereselor naționale, a independenței, în principal prin propriile forțe, nu excludea, desigur, ajutorul extern, dar îl condiționa, îl subsuma: "Să nu așteptăm ajutorul de la nimenei - sublinia el în decembrie 1876: experiența trecutului ne dovedește că drepturile cuiva nu se respectă, și nu se găsesc apărători decât când acela care le are și în contra căruia se fac încălcări este un om care are conștiința datoriei sale și e capabil să facă sacrificii pentru a se apăra...; iar un om nemeric este silnit să sufere loviturile tuturor, sub titlul de protecție, după cum știi că aceasta nu s-a întâmplat de mai multe ori".

Instruit în tinerețe sub influența ideilor revoluționare și republicane din Franța, participant la conducerea revoluției române de la 1848, I.C. Brătianu nu a fost adeptul revoluțiilor în transformarea socială. "O națiune care se lasă și fi adusă la necesitatea de a face o revoluție - scria el în 1869 - ... se expune... la pericolele cele mai mari; și revoluțione pune totdeauna pe un stat, chiar mare, în primejdie. Înțelepciunea unui popor dar, este de a evita revoluțiile". A fost, de asemenea, adversarul ideilor socialistice, pe care el considera că le va putea extirpa prin represiuni, nutrind speranță că în România nu se va forma un proletariat.

I.C. Brătianu s-a pronunțat pentru dezvoltarea economiei, inclusiv a comerțului și industriei. Atât de noi, susținea el în 1883, "ca să creăm o industrie și să nu mai sim în privința aceasta birnicii străinilor".

După propriile sale mărturii, până la 1857, I.C. Brătianu a fost, ca și alții oameni politici români din acel timp, republican încusat. Când s-a pus însă pe terenul practic problema Unirii Principatelor și când s-a văzut că mariile puteri europene mai degrabă vor împiedica unirea, decât să admită instalarea unei republici, unioniștii români au acceptat ideea monarhiei, la început sub formă alegorie pe viață a unui domn autohton, apoi a unei dinastii de origine străină. Procedând astfel, se interoga el, "am crezut oare că principiul monarhic e mai înalt decât principiul republican? Nicidcum". Interesant de relevat este faptul că Brătianu nu se sfia să amintească la 10 mai 1877, în Camera Deputaților, afirmația să din perioada Unirii: "Sunt republican și aş dori pentru țara mea sistemul republican; dar fiindcă văd că nu se poate, de aceea păstrez acele convicții în fundul inimii mele și voi face tot pentru ca să prosperă țara mea sub regimul monarhic, cu speranță că vom ajunge și noi odată la forma de guvern republican, atunci când Europa întreagă se va convinge că guvernul republican este mai bun".

Ca stat mic, situat între trei mari puteri, România era obligată, declară I.C. Brătianu, să ducă o politică de strictă neutralitate față de toate cele patru puteri, fără a se alia cu vreuna din ele. Noi, spunea el în Senat, în 1878, "trebuie să sim bine cu toți", "să căutăm a nu ne face inamici". Dar situația României se resimțea puternic de pe urma imixtiunii marilor puteri, care, cum sublinia chiar el, se înțelegeau între ele să ducă o politică de subordonare a țărilor mici. Aceasta îl face, în 1881, să exprime dorința, iluzorie nu numai pentru acea vreme, de a se ajunge la respectarea principiului deplinei egalități între state.

Valorile democrației și cercetarea socială

(Continuare din pag. 1)

Adică, pentru masa participanților la viața democratică, fie ei cetățeni "de rând", simpli alegători, cum devin în momentele convocării la urne, în exercitarea drepturilor constitutionale, de pildă, a dreptului de vot, fie aspiranți la diverse roluri sau funcții în societate, care emană din dreptul de a fi ales.

În acest context, pornind de la realitățile socio-economice ale tranzitiei, se înțelege că printre temele sau problemele imperios necesar a fi dezbatute, clificate - cu o largă participare și, evident, în cadrul unei dezbateri libere, deschise a diverselor puncte de vedere - se află chiar valorile general-umane ale democrației, la care se raportează în mod egal și potrivit unor criterii unitare, nediferențiate și nediscriminatorii, toți participanții la viața democratică.

După cum se știe, încă Aristotel enunța teoria potrivit căreia "principiul fundamental al guvernământului este libertatea", care, ca valoare politică, a luat în istorie diverse însăși sau a fost "acreditată" de diverse doctrine social-politice în cele mai diverse și contradictorii ipoteze, ce au dus și pot duce până la anularea libertății ca valoare democratică. Înțelegerea libertății ca "drept de a face orice", în afara unor norme raționale ale responsabilității, a putut duce la transformarea democrației în anarhie și nu este nevoie a recurge la exemple concrete, bine cunoscute din însăși experiența tranzitiei când, în numele democrației și al libertății ca valoare a ei, și-au făcut loc și au fost încurajate comportamente

care au adus daune intereselor naționale, ca și intereselor unor colectivități, mai largi sau mai restrâns.

Cercetători de prestigiu ai vieții social-politice pun în evidență cerința de a se examina mereu, în fiecare stadiu al evoluției istorice, sensul, substanța și finalitatea social-umană a libertății, pentru a descifra și înțelege conținutul, mecanismele și eficiența socială a democrației. Asemenea cercetători abordează democrația ca "un sistem de guvernământ care trebuie să includă libertatea în raportul politic, adică în relațiile de conducere-supunere inherentă societății organizate politice".¹⁾

Abordând tema valorilor democrației, cercetătorii asociază libertății, valori cun sunt egalitatea, pluralismul și, uneori, generic, drepturile fundamentale ale omului, ale cetățeanului.

Cum se știe, asemenea altor constituui ale statelor cu tradiție democratică, Constituția ţării noastre, înscrînd principiul potrivit căruia "România este stat de drept, democratic și social, în care demnitatea omului, drepturile și libertățile cetățenilor, libera dezvoltare a personalității umane, dreptatea și pluralismul politic reprezintă valori supreme și sunt garantate", consacră un capitol special "Drepturile și libertăților fundamentale".

Pentru cercetarea socială, teoretică, dar mai ales practică, adică pentru acea cercetare care să constate, cu mijloace ale investigației sociologice directe, concordanța dintre principii și realitate - aspect puțin avut în vedere până în prezent - are o

evidență relevantă concretizarea drepturilor și libertăților fundamentale, așa cum sunt ele menționate în Constituție, ca valori ale democrației. Astfel, pot constitui arii tematic de larg interes: dreptul la viață și la integritate fizică și psihică; libertatea individuală; dreptul la apărare; libera circulație; viața intimă, familială și privată; inviolabilitatea domiciliului; secretul corespondenței; libertatea conștiinței; libertatea de exprimare, dreptul la informație; dreptul la învățătură; dreptul la ocrotirea sănătății; dreptul la vot; dreptul de a fi ales; libertatea întrunirilor; dreptul de asociere; munca și protecția socială a muncii; interzicerea muncii forțate; dreptul la grevă; protecția proprietății private; dreptul la moștenire; nivelul de trai; familia, protecția copiilor și a tinerilor; protecția persoanelor handicapate; dreptul de petiționare; dreptul persoanei vătămate de o autoritate publică (respectiv, articolele 22-48 din Constituție).

Iată, așa dar, o problematică socială care își așteaptă deschiderea analitică prin prisma realităților sociale și care merită efortul conjugat al mai multor discipline, inclusiv cercetarea cooperantă, interdisciplinară, la care se angajează și colective din cadrul Fundației "România de Mâine", al Universității "Spiru Haret". Motivația, metodologia și finalitatea unor asemenea studii ar merită, se înțelege, un alt comentariu sau unele explicații preliminare.

1) Georges Burdeau, *La démocratie*, Seuil, Paris, 1986, p. 15.

Lumea în pragul secolului XXI

Ordinea internațională, un perpetuu deziderat (II)

Dr. ION MITRAN

Curente ale gândirii politologice contemporane examinează problemele vieții internaționale în contextul abordării sistematice a conceptelor de **ordine politică** - **ordine socială** - **ordine internațională**.¹⁾ Chiar recunoscând dificultatea unui asemenea unghi de abordare - dificultate deopotrivă metodologică și de conținut, fiindcă revin în dezbatere termeni precum societate, stat, stat de drept, societate civilă (care au propria autonomie dar se și interferează în diverse grade și ipostaze) - abordările menționate propun criterii și căi utile de analiză, făcând posibile însemnante "revelații ale realului" în interesul și din perspectiva spiritului științific.

Într-un domeniu cu o inflamabilitate încărcătură subiectivă cum este politica, efortul către obiectivitatea analitică este unul mai mult decât necesar, chemând "la rampă" rationalitatea, realismul, logica reflectiilor și, în consecință, ordonarea judecărilor prin eliminarea și evitarea prejudecărilor, generate, de regulă, în politică, mai mult de interes decât de ignoranță. Obiectivizarea este însă, la rândul său, o operație complexă (ca tendință analitică) dat fiind că analistul politic întâlnește lumea (ordinea socială și politică, statul, popoarele,

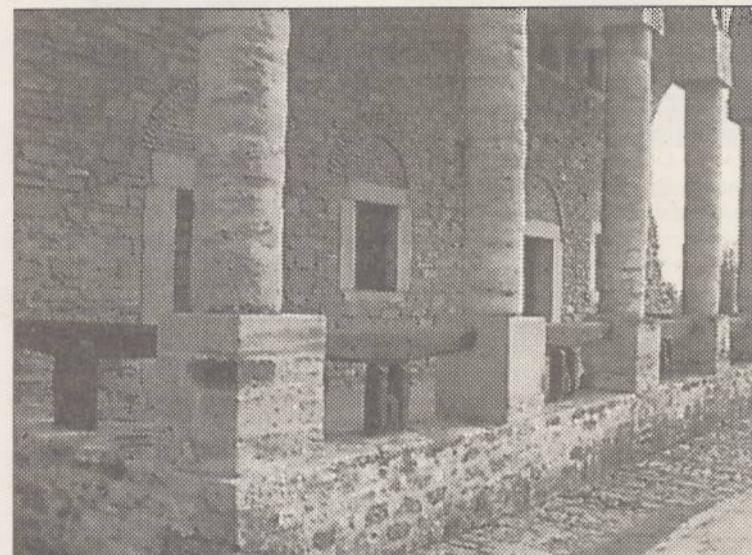
națiunile, raporturile dintre ele etc.) ca deja existentă, preconstituită însă în mișcare, în transformare, sub influența unei diversități de factori interni și externi. Pentru politolog, lumea este numai aparent un "univers gata făcut", neosificat, în realitate, "alunecos", în mișcare continuă, supus interpretărilor subiective ale diversilor factori (actori) sociali, politici, economici, culturali. De aceea, analiza ordinii internaționale, diagnoza stării și proghnoza evoluției sale, ca deziderat permanent, trebuie să să bizuie pe cunoașterea și evaluarea diversității de condiții, procese, factori, concepții și chiar mentalități, toate fiind, într-un fel sau altul, expresia unor raporturi de forță și sisteme de interes pe scena politică națională, dar și în plan mondial, al raporturilor internaționale.

O particularitate a lumii celei de-a doua jumătăți a secolului XX este creșterea influenței factorilor externi asupra ordinii politice interne. Statele-națiune, consolidate în secolul anterior (al XIX-lea), păstrându-și identitatea, căștigând în ordinea suveranității și independenței politice, au evoluat după cel de-al doilea război mondial către contextul cooperării și inte-

lașul istorică



Monumentul cronicarului Dosoftei



Casa Dosoftei

cenii, de "războiul rece", de confruntarea ideologiilor și "întrecerea" pentru înarmare a alianțelor sistemului mondial bipolar. După căderea "cortinei de fier" și dizolvarea unuia dintre blocurile militare se consideră, sau se speră, că lumea a depășit stadiul bipolarității conflictuale și a intrat în era care ar putea fi numită pluralitatea modelor de organizare politică în condițiile libertății, democrației și asigurării drepturilor omului.

În asemenea condiții, abordarea noțiunii de **ordine internațională** nu poate fi disociată de ordinea ce ar putea fi reprezentată, potrivit unei definiții generale, de ansamblul de norme, practici și procese care asigură satisfacerea nevoilor fundamentale ale subiecților ce compun o societate. Deci, statele ce compun societatea internațională, societate ce poate fi considerată a avea o identitate specifică, reprezentă o realitate dinamică, un ansamblu de raporturi bilaterale, zonale, multilaterale și general-globale. În abordarea tratatului de știință politică anterior menționat, o ipostază a societății internaționale o constituie tocmai ansamblul interstatal, a cărui formă de expresie o dau raporturile existente între unități diferite ce acționează pe scena mondială în calitate de puteri publice și ca urmare a voinei și aspirațiilor indivizilor și grupurilor care le compun. Societatea globală internațională este una transnațională, adică a raporturilor care se încheagă între componentele acesteia, națiunile sau statele lumii.

O bogată literatură de specialitate atrage atenția asupra unei particularități a realității și conceputului de ordine politică internațională. În primul rând, este de semnalat adevărul, poate elementar dar de însemnatate esențială, că **noțiunea de ordine politică internațională este total diferită de aceea de ordine politică internă sau de ordine în cadrul unui grup social existent în cadrul unei entități politice distințe**. În al doilea rând, conceptul de ordine are semnificații și valori diferite, în funcție de natura, structurile și scopurile entității politice respective.

Istoricște, pot fi consemnate **structuri-relații de tip imperial** - ca varietate de ordin statal, presupunând raporturi între entități dominante și dominate, raporturi verticale și orizontale; **structuri-relații de tip feudal** - puteri fragmentate și legături ierarhice fără frontiere teritoriale bine delimitate și **structuri-relații paralele**, între state egale în drepturi, suverane și independente, relații în cadrul căror probleme de ordine și structură constituie, de fapt, sămburele teoriei relațiilor internaționale, care privește ansamblul interstatal.

1) Madeleine Grawitz, Jean Leca, *Treaté de science politique. La science politique, science sociale. L'ordre politique*, P.U.F., Paris, 1985.

QUO VADIS REFORMA?

Procese contradictorii ale tranzitiei

Prof. dr. PETRE MÂLCOMETE

Aprecierea de ansamblu asupra programului de reformă economică și a desfășurării lui până în prezent, în România, evidențiază câteva elemente pozitive esențiale: în primul rând, din toate prevederile sale și acțiunile întreprinse rezultă clar opțiunea fermă pentru trecerea la economia de piață; în al doilea rând, se poate aprecia că, în toți cei șase ani de la declanșarea ei, reforma economică s-a derulat continuu, nu a stagnat nici un moment, iar rezultatele implementării componentelor sale sunt concrete, conform datelor statistice, în stoparea declinului economic, fenomen pozitiv manifestat ca tendință în anul 1993, realizat practic în cursul anului 1994 și evidențiat în evoluția producției industriale din ultimii doi ani - 1994 și 1995.

Chiar dacă aceste rezultate pot fi socotite o bază bună de pornire pentru creșterea economică în viitor, derularea întregii reforme economice nu credem că ar putea fi apreciată pozitiv. Acest aspect dureros, dar esențial, al reformei economice și tranzitiei, în general, este demonstrat de evoluția nivelului de trai. Încă din perioada care a urmat declanșării măsurilor de stabilizare macroeconomică, marcată de prima etapă de liberalizare a prețurilor (noiembrie 1990), nivelul de trai al populației a înregistrat o cădere puternică, evidentă aproape în toate componente și aspectele sale. Deosebit de semnificative sunt, în acest sens, atât scăderea veniturilor reale ale populației sub impactul inflației tot mai accentuate, cât și alți indicatori ca: restrângerea ofertei interne pentru unele bunuri de consum și a posibilităților de a susține, prin export, importul de astfel de bunuri, somajul în proporții încrengătoare - indicatori cu efecte multiple și directe asupra condițiilor de viață ale populației.

Este adevărat că există și factori obiectivi, care explică evoluțiile negative ale desfășurării tranzitiei, în special ale reformei economice din acest proces. Este vorba de faptul că declanșarea revoluției și începerea tranzitiei au avut loc în condițiile unei profunde crize economice moștenite de la sistemul totalitar și pe fondul crizei economice a ansamblului economiei mondiale. Aceeași influență negativă are lipsa consensului național în problemele vitale ale țării, care ar trebui să existe fără să fie afectate disputele politice pentru putere, care sunt firești și chiar necesare într-un stat democratic.

Toate acestea nu anulează, însă, laturile negative ale reformei economice către economia de piață, care sunt o consecință a lipsurilor în ceea ce privește concepția, organizarea și implementarea acțiunilor. Astfel stănd lucrurile, se impune ca reforma să capete adâncime, eficiență, raționalitate economică și perspectivă. Principala lacună în desfășurarea ei o constituie faptul că nu au fost luate în considerație, în mod riguros, caracteristica de complementaritate a componentelor reformei, mersul în tandem al acestora, cu relații de cauzalitate între ele.

În unele cazuri, anumite măsuri și acțiuni au fost implementate, fie sub influența unor presiuni interne, fie la sugestia unor organisme internaționale. Ca urmare, relațiile de interdependență dintre componentele refor-

meconomice, care generează contradicții interne ale procesului, nu au fost, în permanență, bine soluționate, ceea ce a accentuat fenomenele negative în viața economică și socială, creând starea de criză în care țara se află în prezent.

Cu alte cuvinte, dacă în România, după înlăturarea regimului totalitar, opțiunea pentru economia de piață a fost exprimată fără echivoc, drumul de la această aspirație la realizare se dovedește a fi deosebit de complex și anevoie. Neajunsurile în gândirea și parcurgerea lui, alături de factorii negativi obiectivi ai tranzitiei, nu numai că nu au atenuat, ci au accentuat fenomenele de criză ce dominau viața țării în momentul declanșării revoluției din decembrie 1989. Ca atare, România traversează în prezent o criză complexă, care cunoaște aspecte inedite ale tranzitiei la economia de piață și vizează, deopotrivă, economicul, politicul și socialul.

Își are din această stare de criză, relansarea reformei economice și menținerea mai rapidă pe calea tranzitiei necesită o mai riguroasă elaborare a programului, care să implice o abordare

graduală și cu mai multă flexibilitate a desfășurării acțiunilor, o delimitare a lor pe domenii largi de acțiune - probleme economice, probleme sociale și probleme instituționale, dublată de interrelații dintre ele, precum și stabilirea priorităților în fiecare sferă de acțiuni în parte. În această ordine de idei și în funcție de ceea ce s-a realizat până în prezent, privatizarea și extinderea sectorului particular par a fi, credem, prioritarea priorităților pentru etapa următoare. Explicația este aceea că proprietatea să la baza fizionomiei oricărui sistem social-economic, ceea ce înseamnă că tranzitia către sistemul democratic pluralist și economia de piață presupune, în primul rând, schimbarea formei de proprietate. Această sarcină rămâne prioritată pentru perioada următoare.

În strânsă legătură cu soluționarea unor probleme economice și pe baza rezultatelor din economie, programul strategic de tranzitie ar trebui, după părerea noastră, să acorde în viitor o mai mare atenție **problemelor sociale**. Aici este vorba de a asigura o mai mare consistență protecției sociale, prin măsuri de corelare corespunzătoare a evoluției pre-

turilor cu veniturile populației (salarii, pensii, ajutoare sociale), ca și printr-o repartizare echitabilă a costurilor sociale ale tranzitiei, măsură ce poate fi implementată printr-o aşezare corespunzătoare a sistemului fiscal și de impozite.

În sfârșit, un capitol distinct dar foarte important al programului de reformă îl reprezintă transformările ce trebuie continue în sistemul instituțional. Fără să minimalizăm celelalte domenii, apreciem că actuala criză a tranzitiei României spre economia de piață este predominant instituțională. Aceasta, atât în sensul că transformările de ordin instituțional, în multe cazuri, nu în pasul cu nevoile de reglementare legislativă a componentelor economice și sociale ale tranzitiei, cât și pentru că instituționalizarea vieții economice și sociale îi asigură acesteia mai multă ordonare și siguranță, îi conferă mai multă credibilitate în rândul populației.

În spiritul celor prezente rezultă că tranzitia către societatea democratică modernă și economia de piață, care este un proces complex cu laturi și componente interdependente, poate fi înfăptuită cu succes numai pe baza unui program coerent, riguros etapizat în funcție de ordinea priorității a acțiunilor, de viteza și intensitatea implementării lor, conform condițiilor de care dispune fiecare țară.

gimnaziale.

Economistul nu este, aşadar, un comportament etanș, neconurențial; după cum am văzut, el este concurat și de alte profesii, cu sau fără cunoștințe economice, iar uneori chiar de personal cu pregătire liceală și gimnazială. Mai mult, economistul nu este nici o categorie omogenă, specificitatea acestei profesii dând posibilitatea unei concurențe acerbe, în primul rând, în interiorul profesiei de economist. Totodată, mediul economistului este destul de neprotejat: prin lege se prevede că, ori de câte ori nu există candidați cu pregătire economică, pot fi angajați candidați din alte profesii (ingineri, juriști etc.). El este mult mai puțin protejat decât cei care au un statut profesional, cum sunt inginerii, juriștii, medicii și.a.

Exigențele fundamentale ale vieții economice și sociale interne și internaționale, printre care, trecerea la economia de piață, integrarea în structurile europene, mondializarea proceselor economice și.a., impun, după părerea noastră, schimbări și perfecționări radicale în mai multe direcții ale desfășurării învățământului economic, dintre care menționăm:

îmbunătățirea substanțială a selectării materialului uman cu prilejul examenului de admitere în învățământul superior economic; admiterea în învățământul economic a tinerilor capabili să și însușească cunoștințele economice și să se deprindă să găndească abstract, să formalizeze matematic enunțurile teoretice și lucrările practice; perfecționarea conținutului procesului de învățământ; dezvoltarea gândirii și a acțiunii practice eficiente; utilizarea instrumentarului matematic de analiză și previziune; folosirea tehnicilor moderne de calcul; îmbunătățirea profilului de pregătire a economiștilor. Pregătirea de profil larg are avantaje profesional-științifice - mobilitate și eficiență -, dar și dezavantajul că pregătirea inițială, de profil larg, presupune investiții mari. Pregătirea îngust-specializată presupune investiții inițiale mult mai mici și o extindere treptată a profilului pe măsura nevoilor de alocare practică. Alegera profilului este o problemă clasică de cost-beneficii. În prezent, problema pare a fi trasată, în principal, sub forma celor trei cicluri de pregătire. Rămâne de văzut dacă aceasta este o soluție satisfăcătoare și în viitor.

Desigur, nu pledăm pentru un model unic de pregătire a economiștilor și, cu atât mai puțin, pentru copierea mecanică a unui model sau altul. În definitiv, economia românească se integrează în structurile europene, având de înfruntat concurența atât a țărilor europene cât și, mai ales, a S.U.A. și a Japoniei. De luarea în considerare a acestor împrejurări concrete depind, cu adevărat, perspectivele profesionale ale economistului român.

Pregătirea cadrelor necesare conducerii economiei - o problemă deschisă

Dr. GHEORGHE RĂBOACĂ,
director al Institutului de cercetare științifică
în domeniul muncii și protecției sociale

Prefigurarea viitorului profesional al economistului reclamă, înainte de toate, cunoașterea, chiar și sumară, a situației economis-tilui pe piața muncii.

Economistul este o profesie ca oricare alta, care, pe baza adâncirii diviziunii muncii, și-a extins permanent sfera de cuprindere. Alături de vechile și tradiționalele specialități, statistician și contabil, învățământul superior economic românesc pregătește specialiști în teoria economică generală, în economii de ramură (industria, construcții, transporturi, agricultură, comerț și turism, comerț exterior), finanțe, bănci, management (general, de ramură și administrativ). Noua revoluție tehnologică a adăugat celei de statistician și specialitatea de cibernetică-informatică.

Profesia de economist nu este deci o piață omogenă, inclusiv și diversitate de specialiști, pentru care cererea pieței nu va fi nicio dată egală, ci, deopotrivă.

Astăzi, cererea globală de economisti este mai mare decât oferta. Deficitul de economisti rezultă și dintr-o serie de date pe care le-am analizat în mod special. Astfel, dacă numărul total al studenților (fără învățământ particular) în anul de învățământ 1994/1995 a crescut cu 32,3%, față de anul 1990/1991, numărul studenților economisti (fără învățământ particular) a crescut cu 139%, majorându-și ponderea în totalul studenților de la 10,4% în

1990/1991 la 18,7% în 1994/1995. Cererea de economisti pare atât de mare încât numărul studenților admisi în anul I a crescut cu 281%, majorându-și ponderea de la 14,2% în 1990/1991 la 30,6% în 1994/1995.

Poziția favorabilă a economistilor pe piața muncii se observă și din faptul că ponderea somerilor economisti în totalul somerilor cu studii superioare a fost, în 1995, de 3-4%, cu mult inferioară ponderii de 11,5% pe care o deținea, la recensământ din 1992, populația cu pregătire economică superioară în totalul populației cu studii superioare. Această poziție poate dispărea în curând, dintr-un și întrig de considerente, exceptând poate acel segment al economistilor specializați în cibernetică-informatică și în activitatea cu calculatoare.

În viitor, somajul poate să

affecteze mai mult și profesia de economist. Actualele proporții ale somerilor economisti (3-4%) nu pot fi interpretate, mai ales în condițiile deficitului de economisti, decât ca o expresie a respingerii unor "produse" ale învățământului economic.

În lipsa unor date mai adecvate, explicația respingerii unor economisti pe piața muncii ar fi faptul că au loc substituții ale economistilor de către specialiști din alte profesii, dar care au în comun o pregătire economică (ingineri, juriști, sociologi etc.). Pe de altă parte, procese de substituire și mai largi ale economistilor au loc și datorită distanței dintre localitatea de domiciliu și localitatea unde se află cererea; în acest caz, practica evidențiază că substituția economistilor se face nu numai prin alte profesii care au și o pregătire economică, dar și prin profesii cum ar fi cele de medici, profesori, matematicieni; nu rareori, economisti cu studii superioare sunt substituți și prin personal cu studii medii și chiar

Costul unui abonament trimestrial este de 3600 lei. Plata abonamentelor se face prin mandat poștal sau dispozitiv de plată pe adresa: Fundația „România de Mâine”, Palatul Sporturilor și Culturii, Parcul Tineretului, Sectorul 4, București, Cont 451.00.972 - B.C.R. - S.M.B. Abonamentele se pot face și prin oficile poștale din întreaga țară.

Revista „OPINIA NAȚIONALĂ” se află înscrisă în Catalogul de presă „RODIPET” la poziția 2111. Cilitorii din străinătate se pot abona prin „RODIPET” S.A. - P.O. BOX 33-57, Fax 0040-1-3129432 sau 3129433, telex 11995 - Piața Presei Libere nr. 1, Sect. 1, București - România. REDACTIA SI ADMINISTRATIA: București, Palatul Sporturilor și Culturii, Parcul Tineretului, Sector 4. Telefon: 330.68.45

REVISTA
OPINIA
nățională

Tiparul executat de
DRAGO PRINT GRUP
Tipografia F.E.D.

TEHNOREDACTARE COMPUTERIZATA:
Mariana IONIȚĂ

REDACTIA SI ADMINISTRATIA: București, Palatul Sporturilor și Culturii, Parcul Tineretului, Sector 4. Telefon: 330.68.45

MIHAI RALEA

Speranță în forța creatoare a culturii românești

Prof. dr. GH.AL. CAZAN

La o sută de ani de la nașterea lui Mihai Ralea, opera sa nu este mai bine cunoscută decât să zicem, în 1964, anul săvârșirii lui din viață.

În cultura română s-a instituit obiceiul perfect de a vorbi despre oameni, în general, și despre oamenii mari, în special, ca despre niște entități abstrakte, X-uri, în care exegul pune orice proprietate îi convine, pe care tot el o transformă după cum îl ducă sau nu-l ducă imaginația proprie și după cum îi dictează interesul imediat. Această metodă, funestă pentru istoria culturii noastre, o întâlnim atât de mult pentru că, între altele, ea permite **orice**, inclusiv, de pildă, egalizarea între producerea culturii, a hermeneutului cu autorul a căruia operă este cercetată. Metoda în cauză este frecventată și întrucât ea lasă condeierului, mai mult ori mai puțin improvizat, ori chiar acelui care nu este străin de **logica** fenomenelor culturii, libertatea de a se situa pe sine, impresionându-l pe celălalt, în zonele unde, de fapt, nu are nici un loc, acolo de unde singur s-a alungat - deși vrea să convingă de altceva - tocmai pentru că îi lipsește ceea ce celălalt are: **opera**.

Este mai mult decât simptomatic faptul că și azi, ca și altădată, în legătură cu personalități care au creat **cu adevărat**, metoda în cauză se practică în **anumite** prilejuri. La aniversările de date rotunde (începând de la cincizeci de ani în sus), la comemorări (când este vorba de jumătate, de trei sferturi, de un secol etc. de la moarte) sau, uneori, când se reedită vreo lucrare a vreunui, răsar, ca din pământ, pe lângă avizări în opera omului în cauză, cohorte de critici - care mai de care strălucind în necitit sau în răsfoitul grăbit al unor pagini din care n-au pricoput nimic, pentru că, de fapt, nu aveau cum să priceapă de vreme ce nu opera o aveau ei în vedere, ci pe ei însiși. Se creează, cu "ajutorul" acestora din urmă, o imagine sumbră asupra unor momente însemnante din istoria culturii noastre. Praf și pulbere s-a ales din opera lui T. Maiorescu, C. Rădulescu-Motru, P.P. Negulescu, Mircea Florian, Lucian Blaga, C. Noica etc.

Tot astfel s-au petrecut și se petrec lucrurile și în cazul operei lui Ralea. Cu toți cei ale căror nume le-am menționat și cu alții, ale căror nume nu le mai scriu, Ralea a fost contemporan. A trăit alături de ei - lângă unii mai mulți, lângă alții, mai puțin -, a scris despre opera lor. De altfel, în treacăt fie zis, asemenea multora dintre ei, a traversat o istorie nu doar complicată, ci și profund tragică. Două războiye mondale, atâtă de revoluții, alte atâtă de războiye regionale, schimbări radicale în istoria țării, transformări mari în cultura și știința timpului, i-au marcat puternic opera, iar aceasta, la rândul ei, s-a constituit ca un moment de seamă al reconstrucției cultural-spirituale românești. Am întâlnit, azi, oameni, cu o anume **cultură**, care n-au auzit de C. Rădulescu-Motru, I. Petrovici,

P.P. Negulescu, Mircea Florian și nici de Mihai Ralea. Dar, oricât ar părea de ciudat, nici de Mircea Vulcănescu sau chiar Mircea Eliade.

Or, Ralea a creat în numeroase domenii - sociologie, estetică, psihologie, antropologie filosofică, critică literară, istoria psihologiei etc. -, încât, dacă am transcrie doar titlurile lucrărilor lui, ar însemna să ocupăm un spațiu care, poate, ar stări sentimente fie de admirare, fie de neîncredere. Totuși, să spunem că între lucrările sale de importanță aparte se înscriv **Ideea de revoluție în doctrinele sociale** (teza de doctorat susținută la Paris, în decenul al treilea), **Introducere în sociologie, Contribuții la istoria societății, Sociologia succesului, Explicarea omului, Istoria psihologiei**, trei volume de critică literară și eseuri, cum ar fi **Interpretări, Valori, Cele două Franțe** etc.

Ralea a fost o conștiință vie a timpului său, una dintre personalitățile **angajate** deliberat, cu **program**, în crearea culturii românești și în realizarea unei vieți politice democratice. Strălucea prin vastitatea culturii, prin eleganța stilului, prin reacții complexe la transformările realului. A condus (din 1930) revista **"Viața românească"**, creând un **stil**, asumându-și un **rol**, implicându-se în viața cetății pentru a-i da substanța omenească.

Pe când erau student, l-am văzut pe Mihai Ralea predând la Secția de Psihologie a Facultății de Filosofie de la Universitatea din București. Apariția sa în curtea universității și pe culoarele Facultății trecea, pentru studenții Facultății, ca **apariție a culturii**, ca dovadă că în cultura românească existau încă oameni de mare rezistență, personalități puternice, care se opuneau voinței acelora care ne distrugneau

istoria și cultura în folosul nu al cinești cărei idei, ci al lor personal.

I se reeditaseră, atunci, câteva volume din screrile sale din trecut. În bezna creată de tortionarii culturii române, studiile lui Ralea se constituiau, pentru unii dintre studenții de la Filosofie, ca și pentru toți cei care nu se îndoiau de vitalitatea culturii noastre, în repere ale speranței că este posibil și necesar să nu se înmormânteze istoria și cultura românilor. Ralea era un **raționalist**, el credea cu ardoare ca, de altfel, și T. Maiorescu, C. Rădulescu-Motru, P.P. Negulescu, Mircea Florian, Lucian Blaga, Mircea Eliade etc., în posibilitățile creatoare ale românilor. De aceea, mimetismul, fluturat ca dovadă a originalității și modernității, cochetarea aculturală cu "morală timpului" etc. i se păreau - cum și erau, de altfel -, jocuri și sterile, și păguboase în raport cu necesitățile culturale ale

țării. Să transcriem, și pentru că sunt actuale, câteva rânduri ale eseului **Misticism**, revelatoriu chiar prin titlul său: "Când misticismul face însă ravagii în publicistica noastră (anii interbelici - n.ns.) nu înseamnă altceva decât că scriitorii atinși de această boală sunt prea slabii de înger ca să nu fie o sucursală a ceea ce se întâmplă în Franța ori Germania... Pentru că prințul Kayserling a fondat, la Darmstadt, o școală a înțelepciunii bazată pe principii teozofice sau fiindcă Cocteau a trecut la catolicism, cutare intelectual din București tremură de frică că a rămas în urmă și ca să nu fie handicapat învăță ebraica și se înscrive numaidecă la Facultatea de teologie, își dedică, dacă face, poemele lui Isus, cântă duminică la strana săngă, seara și-o petrece în compania domnișoarelor quinquagenare, apăsând cu degetele pe o masă umblătoare, își chinuiește sintaxa ca să facă obscură și înfricoșătoare, jură pe învățăminte lui Sf. Toma D'Aquino sau Sf. Bonaventura, pe lângă care Descartes este un simplu gogoman, se ocupă cu mare grijă de politica Sfântului Sinod relativ la repausul duminical etc. etc." "Și M. Ralea conchide: "Toate aceste mofturi sunt pur și simplu dezgustătoare ori caragioase după cum te pui... Cum nu există nici un fior de viguroasă creație, decât la foarte puțini din susținătorii misticismului la noi, aceste strâmbături nu sunt decât mahalagisme" (subl. -ns.).

Istoria se repetă. Mofturile dezgustătoare, despre care vorbea cu dispreț Ralea, au reapărut și sunt la modă. Mahalagismele sunt, și ele, ridicăt la rangul de metafizică pură. De aceea, printre noi este și Ralea, însă ca reper al speranței că viața nu poate fi pierdută iar nația română nu este de răpus oricătre eforturi să ar face și ori de unde ar veni ele.

Un nume ilustru în muzica noastră

ION VIDU

Prof. LIVIU BRUMARIU

Se împlinesc, anul acesta, 65 de ani de la trecerea în neființă a neîntrecutului doinitor al bănăjenilor și al românilor de pretutindeni Ion Vidu. Fiul învățătorului Petru Vidu, din comuna Mânerău, din Crișana sau Tara Crișurilor, Ion Vidu urmează școala confesională română, iar apoi devine elev al renumitei școli normale de învățători, **Preparandia**, din Arad. Încă din timpul școlii, Ion Vidu se remarcă prin calitățile sale muzicale, reușind să alcătuiască o formație corală apreciată de profesori, de colegi și de auditoriul din oraș care venea să asculte concertele acesteia. Repertoarul corului cuprindea, la acea vreme, lucrări cu text religios - liturgic, dar și piese corale proveniente din prelucrări de folclor.

La 1 septembrie 1888, când împlinea vîrstă de 25 de ani, Ion Vidu se stabilește la Lugoj, ca învățător la școala română, având și obligația de a preda muzica, pentru ca apoi să preia și conducerea "Reuniunii de cântări și muzică" din Lugoj, care va deveni curând "Corul Ion Vidu", nume atribuit de către lugojeni, iubitori de cântare și înflăcărăți patrioți.

Conștient că nu stăpânea arta componistică la nivelul vremii sale, Ion Vidu asculta, ca un elev conștiincios, îndrumările compozitorului Nicolae (Niky) Popovici din Caransebeș, iar între anii 1890 și 1891 se află la Iași, unde maestrul Gavril Musicescu îi dezvăluie tainele armonizării corale pornind de la melodiile populare

românești. O seamă de lucrări sunt revăzute și perfeționate după înapoierea de la Iași. **Ana Lugojana, Răsunet de la Crișana, Răsunetul Ardealului, Pui de Lei, Negruța** - sunt o fărâmă din operele corale compuse de Ion Vidu și toate au un substrat patriotic, expus direct sau cu subînțeles de teama autorităților ungurești potrivnice culturii românești. În septembrie 1916, după intrarea României în război, Ion Vidu a fost arestat, împreună cu alții intelectuali patrioți, cerându-i-se să arate imnul pe care l-a compus pentru primirea armatelor române ce vor veni în Banat. Acel imn nu era scris pe nici o hârtie cu portative, dar el exista în mintea și în inima acestui mare patriot.

După terminarea războiului și împlinirea visului de veacuri al românilor, Unirea cea mare de la 1 decembrie 1918, Ion Vidu a depus o activitate cu totul deosebită pentru ridicarea poporului român pe acel piedestal de cultură pe care îl merită.

Sub îndrumarea lui Ion Vidu a luat ființă "Asociația corurilor și fanfarelor române din Banat", care va înscrie foarte curând, în compoziția sa, peste 200 de coruri țărănești și 60 de fanfare, toate instruite și conduse de dirijori țărani, ieșitori din școala lui Ion Vidu de la Lugoj. S-au organizat concursuri "emulări" între corurile țărănești, primul concurs numindu-se "olimpiadă", amintind de "concursurile muzice" la vechii



Corul „Ion Vidu” din Lugoj - în turneu din Franța, Elveția și Italia - aprilie 1996

greci. Sub auspiciile "ASTRA" o impresionantă manifestare corală s-a ținut la Timișoara, în toamna anului 1924, la care au participat peste 2500 de coriști sub deviza "Să cîntăm doina". Au urmat istoricele turnee artistice prin ținuturile locuite de români. La Iași, București, Craiova, Arad, Brașov, Timișoara, corul lui Ion Vidu de la Lugoj a răspândit doina și jocul strămoșesc.

O amintire sfântă pentru Ion Vidu și corul său a fost prezență în 1906, la București, cu ocazia sfîntirii steagului "Coralei Carmen", condus de D.G. Kiriac. De-a lungul vieții sale, Ion Vidu a fost profesor de muzică la Liceul "Coriolan Brediceanu" din Lugoj, inspector general în învățământ, compozitor de mare talent, dirijor și înstrumător al mișcării artistice din Banat, patriot înflăcărat și luptător neînfricat pentru drepturile neamului său pe pământul săsat nouă de înaintași, fiind conștient că prin cântec se păstrează și se cultivă dragostea pentru tot ce ne aparține.

A fost răsplătit de oficialități cu decorațiile "Benemerenti" cl.I, "Răsplata muncii pentru școală" cl. I, "Răsplata muncii pentru biserică" cl. I, "Coroana României în grad de cavaler" și "Steaua României în grad de ofițer".

Tradiția corală lăsată de Ion Vidu face ca Lugojul să păstreze și acum nucleul de melomani strânsi în formația corală de amatori ce-i poartă numele și îi răspândește opera. De curând, "Corul Ion Vidu" din Lugoj a întreprins un turneu de concerte în Franța, Elveția și Italia, fiind apreciat pentru calitatea interpretărilor de muzică românească, pentru însuși repertoriul prezentat și total necunoscut străinilor.

Astfel, pentru câteva săptămâni, corul "Ion Vidu" din Lugoj a fost ambasadorul cultural al României în Occident, demonstrând, încă o dată, bogăția spirituală a poporului român, cultura și arta sa proprii, neconfundabile.